

Fehér Lenke:

A "VICTIM SUPPORT" NAGY-BRITANNIÁBAN

A Victim Support egészen egyszerű megfogalmazásban olyan önkéntes társadalmi szerződés, amely a bűncselekmény áldozatával, sértettjével gondoskodó módon foglalkozik. Olyan, egymást támogató embereket jelent tehát, akik az áldozatnak segítenek túlélni, átvészelni az őt ért sérelmet, s egyúttal szembesítik a közösséget a problémákkal. A gondoskodás és figyelem ilyen kifejeződése gyakorlati és érzelmi támogatást nyújt, s ugyanakkor lehetőséget is biztosít a pozitív változásokra.

I. A Victim Support szerveződése

A Victim Support 1976-ban Bristolban bontott zászlót. Ezt követően több mint 900 (egészen pontosan 970) Victim Support Scheme létesült szerte Angliában és Wales-ben. Mindezek ma a NAVSS (National Association of Victim Support Schemes) égisze alatt működnek.

Skóciában 1991-ben Goatbridge-ben indult az első scheme, majd több is követte az országban. Eredetileg ez is a NAVSS irányítása alatt állt, később azonban felismerve a skót jogi rendszer és a szociális munka működésének különbségeit, fontossá vált a skót szövetség létrehozása. Erre 1985 márciusában került sor, s azóta három szintű tagoltságban működik, helyi schemekben, regionális társaságokban és a nemzeti szervezet szintjén. A Victim Support Scotland felelős nemzeti szinten a Code of Practice-ért, a sértett-segíttéssel kapcsolatos politikáért, a kutatásért, a pénzalapok kezeléséért, az információ-gyűjtésért és áramlásért, az oktatásért, a publicitásért és más nemzeti testületekkel való kapcsolatáért. A Regionális Társaságok a helyi schemeknek régióin belüli reprezentatív testületei. A Regionális Társaság regionális szinten felel a Társaság kép-

viseletéért a National Council-nál, a sértett-segítésre irányuló regionális politika kialakításáért és figyelemmel kíséréséért, a regionális alap felhasználásáért, a rendőrséggel és a szociális munkával való regionális kapcsolatért, más szervezetekkel való együttműködésért (pl. Women Aid, WRVS stb.), a képzésért, a scheme-ek munkájának figyelemmel kíséréséért, új scheme-ek kialakításáért és támogatásáért.

A scheme-ek létrehozásának első lépcsője a "steering group" megalakítása, amely a helyi lakosok, a rendőrség és a szociális munka képviselőiből áll. A Victim Support Scheme (VSS) létrehozásában érdekelt csoportnak a terület regionális hivatalával minél hamarabb fel kell vennie a kapcsolatot. Bizonyos kérdésekkel, különösen a pénzalappal, a látogatók (visitors) toborzásával, szelektálásával és oktatásával alaposabban kell foglalkozni, ezért ezt a feladatot fizetett alkalmazottak látják el. A látogatók szelektálása és képzése felettből fontos, mind a saját, mind pedig a sértettek érdekében. Ez a Victim Support munkájának természete és bizonyos szituációk kényes volta miatt rendkívül indokolt. A képzés célja a gyakorlati és szociális felkészültség fejlesztése, valamint az áldozatokkal való foglalkozás során szükséges ismeretek elsajátítása. A képzés magában foglalja:

- a Victim Support struktúráját és működését, s ezen belül az ún. látogató szerepét,
- a bűncselekményeknek az áldozatra gyakorolt hatását,
- az áldozat meghallgatásánál nélkülözhetetlen szakmai jártasság elsajátítását,
- a rendőrségi és bírósági eljárás menetének ismertetését,
- más szervezetek, pl. szociális munka, állampolgársági tanácsadó iroda, stb. szerepét.

Az alapképzés mellett minden önkéntes sértettsegítő állandó szakmai támogatást kap a felmerülő problémák megoldásához. Tapasztalataikat ugyanakkor egymással is megosztják és kölcsönösen segítik egymást.

A Victim Support Scheme-ek ügyeit management

committee intézi, amely

- a) a helyi rendőrség képviselőjéből,
- b) a helyi Szociális Munka Főosztályának képviselőjéből,
- c) a helyi önkéntes szervezet, egyház, vagy etnikai kisebbségi csoport képviselőjéből,
- d) két önkéntes látogatóból (visitor) és
- e) a koordinátorból áll.

A Szociális Munka Regionális Főosztályai (Regional Social Work Departments) támogatják a Victim Support Scheme-ek létrehozását és továbbfejlődését Skóciaszerte. A szociális munkásoknak fontos és szervezetenként meghatározott helyük van a helyi scheme-bizottságokban.

A Szociális Munka Főosztályainak munkatársai speciális tudással és tapasztalattal rendelkeznek az egyének és a családok problémáival való foglalkozás terén, hiszen a stress hatása alatt lévő, elkeseredett kliensekkel való bánásmód és gyakorlati segítségnyújtás napi feladataik közé tartozik. Mindezek alapján a szociális munkás képes arra, hogy támogassa és tanácsokkal segítse a koordinátort és azokat az önkéntes sértett-segítőket, akik a bűncselekmények áldozataival foglalkoznak.

A rendőrség felismerte és nagyra értékeli azt a fontos szerepet, jelentős segítséget, amelyet a Victim Support Scheme-ek képviselnek az áldozatok támogatásában. Az egyes scheme-eket a helyi rendőrség - előzetes megállapodás alapján - bizonyos típusú bűncselekményekről tájékoztatja. Ez lehetővé teszi, hogy a sértettsegítő már egészen korai stádiumban segítségére legyen az áldozatnak, amennyiben az áldozat azt igényli és elfogadja.

A rendőrség fenntartja magának a jogot, hogy bizonyos személyekről vagy bűncselekményekről belátása szerint ne referáljon. Ezzel a joggal azonban valószínűleg csak ott és akkor élnének, ahol a Victim Support működése nem volna megfelelő.

A főkapitány által kinevezett rendőröknek fontos szerepük van a helyi management-bizottságokban. A rendőrség képviselője tanácsokkal segíti

ti a képzést, s emellett más releváns ügyekben is közreműködik. A scheme-ek hatékony munkájának fontos előfeltétele a helyi rendőrséggel kialakított jó munkakapcsolat.

II. A koordinátorok tevékenysége

A koordinátorok központi feladata az, hogy a bűncselekmény áldozatairól információkat gyűjtse-
nek, akár a rendőrségtől, akár más forrásból. Ezt
azután továbbítják a megfelelő önkéntes sértett-
segítőnek, hogy az minél előbb meglátogathassa az
áldozatot. A koordinátor feladatai az alábbi öt
csoportba sorolhatók:

1. Annak folytonos biztosítása és ellenőrzése, hogy a rendőrség által rendelkezésre bocsátott adatok alapján 24 órán belül mozgósítani lehessen az önkéntes sértettsegítőket;
2. Szoros kapcsolat kiépítése a rendőrség, a helyi szociális munkás-hálózat, a társadalmi és önkéntes szervezetek, valamint a Regionális Társaság és a Victim Support Scotland között;
3. Az önkéntesek támogatása rendszeres értekezletek, egyéni kontaktus és a visszajelzések útján;
4. Jelentés készítése a management-bizottságnak a scheme mindennapi munkájáról. (A koordinátor tagja a Management Committee-nek, és hivatalból látja el a támogató és tanácsadó funkciót.)
5. Adminisztratív jellegű teendők (statisztika, esettanulmány). Munkájukban szigorúan tiszteletben kell tartaniuk és garantálniuk kell a magántitkokkal kapcsolatos szabályok betartását. A koordinátorok a helyi igényektől és körülményektől függően lehetnek teljes vagy rész-munkaidőben foglalkoztatott fizetett alkalmazottak és társadalmi munkát végző önkéntesek.

A koordinátorok rendkívül fontos feladatot töltenek be a Victim Support tevékenységében. Központi szerepük van a schemekben és az áldozatoknak nyújtott segítség hatékonysága is nagymértékben tőlük függ. Nagyon időigényes ez a munka: késedelem nélkül kell továbbítani a rendőrségtől kapott adatokat a sértettek meglátogatását végző önkénte-

seknek nyilvántartást kell vezetniük és bármikor az önkéntes segítők rendelkezésére kell állniuk, ha azok segítségre, tanácsra szorulnak. Emellett a management committee-t állandóan informálniuk kell. De az önkéntes látogatók kiválasztásában és oktatásában is közreműködnek, sőt esetenként maguk is meglátogatnak sértetteket.

III. A látogató (visitor) feladata

Az önkéntes sértettsegítők csapata nélkül elképzelhetetlen lenne a Victim Support tevékenysége, hiszen a támogatás minden formáját ők közvetítik a sértetteknek. Az áldozatoknak azonnali, otthonukban történő felkeresése a sértett-segítés lényeges eleme. Az ebből adódó feladatokat a Code of Practice szabályozza. A bizalmi viszony, az információk bizalmas kezelése, a sértett türelme, figyelmes meghallgatása, a megértő, gondoskodó és nem ítélező megközelítés elemeit tartanám különösen kiemelésre érdemes szempontoknak.

Az önkéntesek alapképzésben részesülnek, majd folyamatos továbbképzésen vesznek részt. Az új sértettsegítőket először próbaidőre alkalmazják. A sértettsegítők vállalják, hogy heti 2-9 órát ennek a munkának szentelnek; 24 órán belül meglátogatják a sértettet; tiszteletben tartják az információk bizalmas kezelésére vonatkozó elvet; látogatás alkalmával igazolják magukat; a sértettel való kapcsolatuk ésszerű korlátok között marad; nem erőltetik rá saját nézeteiket a sértettre; nem ajánlanak fel olyan segítséget vagy információt, amely meghaladja kompetenciájukat. A látogatások mindegyikéről nyilvántartást vezetnek és azt késedelem nélkül eljuttatják a koordinátornak.

IV. A Victim Support által nyújtott segítség

A Victim Support legfontosabb funkciója mindenekelőtt az, hogy kifejezésre juttatja: a helyi közösséget érdekli mi történt a sértettel. Gyakran már az is segítség, hogy a bűncselekmény áldozata elmondhatja egy vele együttérző személynek

a megrázó élményt, kimondja, megfogalmazza azzal kapcsolatos érzéseit, félelmeit. Ez önmagában nem kevés. A Victim Support azonban egy sor egyéb kérdésben is az áldozat segítségére tud lenni. Attól kezdve, hogy a biztosításhoz szükséges űrlap kitöltésében közreműködik, hogy találkozót szervez a helyi bűnmegelőzési szakemberrel (aki pl. a lakás biztonsági zárral és eszközökkel ellátásával kapcsolatban tud tanácsokat adni) egészen addig, hogy informálja az áldozatot a kártérítési igény benyújtásának feltételeiről a Criminal Injuries Compensation Board-hoz, vagy - igény esetén - elkíséri tanúként történő meghallgatásra a bíróságra.

Az áldozat nem mindig a rendőrségen keresztül kerül kapcsolatba a sértett-segítéssel. Más szervek, önkéntes szervezetek is közreműködnek, sőt egyes sértettek közvetlenül fordulnak a Victim Support-hoz.

A scheme-ek tevékenységük kezdetén általában csak néhány enyhébb bűncselekmény (pl. a lakásbetörés) sértettjeinek ajánlják fel segítségüket. Az így szerzett tapasztalatok birtokában azután csak később terjesztik ki a sértett-segítést a súlyosabb bűncselekmények (pl. az erőszakos közönség) áldozataira, vagy az emberölés áldozatának családjára. Bármilyen típusú bűncselekményről legyen is szó azonban, a sértett-segítés lényeges eleme, hogy ez csak lehetőség, tehát mindig a sértetten múlik annak elfogadása vagy elhárítása. A sértett döntését a legnagyobb mértékben tiszteletben kell tartani.

x x x x x

Irodalomjegyzék

- Judy Dean: Training Evaluation Project. Final Report Victim Support, Scotland, 1992.
- Victim Support, Basic Training Programme for Volunteer Visitors. NAVSS, 1992.

- Victim Support Scotland. Strategic Plan, 1993-1996. Edinburgh, 1993.
- Working for Victims of Crime. A survey of Victim Support Volunteer Visitors. Victim Support, 1993.
- Victim Support. Magazine of the NAVSS, No. 52. 53. 1993.
- Working for Victims of Crime. Victim Support. Annual Report 1993.